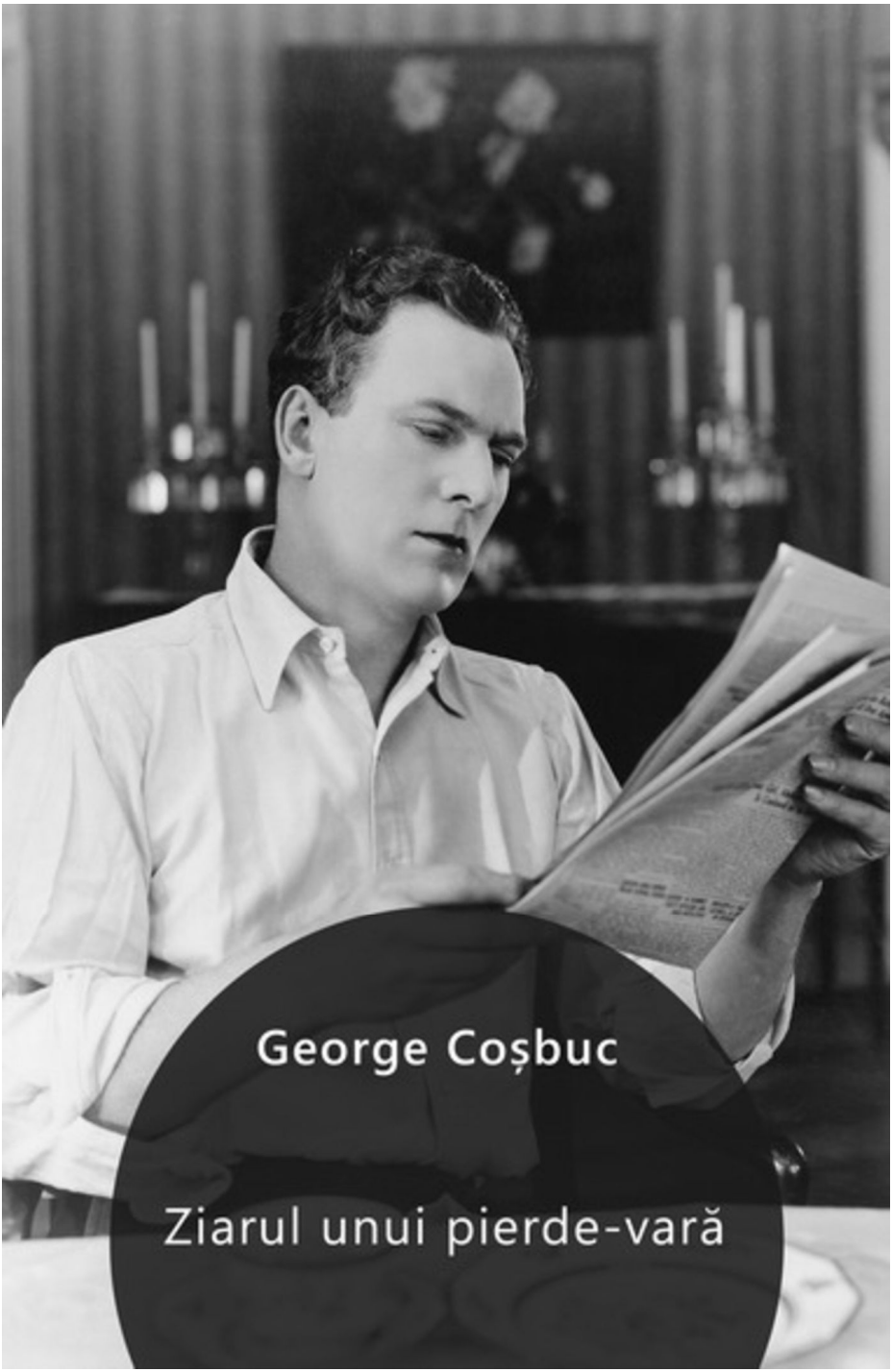

George Coșbuc

Ziarul unui pierde-vară

George Coşbuc

Ziarul unui pierde-vară

Editura Bestseller
Imagine: JPagetRFPhotos/Shutterstock.com

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul
Ministerului Afacerilor Externe

— Departamentul Politici pentru Relația cu
Românii de Pretutindeni.

Faptul zilei

Ca lacrima-i limpede cerul
Şi-aproape de ziuă. Frumos
Stă-n mijlocul bolții Oierul,
Luceafăru-i gata s-apuie,
Iar Carul spre creştet se suie
Cu oiştea-n jos.

Şi doarme şi apa şi vântul.
Iar spaima şi oştile ei
Țin mort, subt călcâie, pământul.
Şi-atâta e roua ce-o plânge
Câmpia, că-n palme-o poți strânge
Ca-n cupă s-o bei.

Pe-ncetul tăria-nfloritǎ
Cu galben ca strugurii copți
S-albeşte din clipă-n clipită.
Pe culmi întunerecul piere,
Dar valea e-n neagra putere,
A umedei nopți.

Pe sus, pe pustiile zgheaburi,
Prin râpele munților suri,
Zac zmeii cu trupul de aburi,
Şi ceața prin noapte-nchegată
Stă-n hainele morții-mbrăcată
Pe-albastrele păduri.

Dar vântul cel fără de pace
Începe să cânte-n brădet – Şi tot mai lumină se face;
S-albeşte strâmtoarea cărării,
Pe rând depărtările zării
S-apropie-ncet.

Văd clăile-n câmp, pe coline
Cunosc singuratecii ulmi,
Şi-acum, la lumina ce vine,
Încep să se mişte greoaie,
Făpturi purtătoare de ploaie,
Se urcă pe culmi.

Din stânga, din dreapta, din față,
Din râpi şi pe-o sută de căi,
Ies dungi plutitoare de ceață
Şi-n cale s-adună cărunte
Târându-se-alene spre munte
De-a lungul prin văi.

E-n flacără bolta senină,
Şi fără-ntrerupere-acum
Se varsă tăcută lumină,
Se varsă grăbită, se-ntinde
Pe dealuri, pe coaste, s-aprinde
Pe şesuri, pe drum.

Şi parcă străbate-o săgeată
De-a lungul câmpiilor reci – O dungă de soare s-arată,
Şi-i creşte pe şesuri lucirea,

Şi iată-l în toată mărirea
Puterii pe veci!

Murmurul din dealuri pătrunde
Prin văi, şi din vale-n păduri;
Ca-n farmec, eu nu ştiu de unde
E plin de mişcare pământul,
Şi cântă şi codrul şi vântul
Şi-o mie de guri.

Ici oameni cu coasa pe umăr,
Şi fete cu secerea-n brâu,
Iar gloata cea fără de număr
A celor de-o sută de neamuri
Se joacă-n arinii cu ramuri
Întinse pe râu.

Şi care, şi turme-n pripoare
Pe umede coaste răsar – Sunt toate-ale tale, tu Soare!
Făptură tu dând dimineții,
Eşti singur ființa vieții
Şi-al lumii altar...

Chindia

Stau acum pe-o buturugă
Şi mă uit prin văi,
Nu-i mai mult decât de-o fugă
Până-n deal: şi parcă-i oaste
Cum se văd în şir de coaste
Sutele de clăi.

Împrejurul meu învie
Toate câte sunt,
Ce de joc şi veselie
Când e soarele la toacă!
Iată-le, sărind la joacă
Undele de vânt.

Una printre clăi s-ascunde;
Umblă pe furiş,
După ea mai multe unde, Fuge care mai de care,
Dar, cotind, gonita sare
Repede-n tufiş.

Toate-n câmp acum s-adună
Crângul răscolind
Iar frunzişul sună, sună!
Dar pe când aleargă ceata,
Iat-o, din tufiş, şireata,
Iese hohotind.

Ies, cu capul dat pe spate,
Soațele-i spre văi;
Răzvrătesc, întunecate,
Brazdele de fân, se-ncurcă

Printre spini şi iarăşi urcă
Coastra, printre clăi.

Şi mereu aşa colindă
Dealurile-ntregi.
Şi-n sfârşit, când e s-o prindă
Toate cad pe ea deodată,
Din grămada-ncăierată
Nu le mai alegi.

Multe guri acum se-ngaimă,
Vălmăşag nespus;
Paiele de câmp, de spaimă,
În vârtej acolo prinse
Se rotesc şi joacă-mpinse,
Se ridică-n sus.

Liniştite-n urmă toate
Tac şi stau pe loc.
Nu ştiu, de-obosite, poate.
Ori aleg prin Ugă-Bugă
După cine să mai fugă
Într-al doilea joc.

Că-n curând încep să salte
Pe sub tei; şi cern
Flori de tei din crăngi înalte.
Loc făcându-le să treacă,
Ierbi şi flori pe câmp s-apleacă,
Spicele s-aştern.

Iar din tei, privind la ele,
Ispitiți de joc,
Nişte pui de rândunele
Şi-au uitat mâncarea-n gură:
Jocul ăsta nu-l ştiură!
Cerule, fă loc!

Unu-ncepe-acum să-şi bată
Aripele-n vânt,
Iată-i toți acum deodată
Ciripind în zări senine:
Iar pe sus pe-acolo-i bine,
Nu ca pe pământ!

Şi se-ncinge-o veselie,
Toate sar mereu,
Flori şi ierburi din câmpie,
Vânt şi flori şi rândunele – Vesel, de-aş putea cu ele
M-aş juca şi eu!

Gâtul mierlele-ntinzându-l
Nici nu mai ajung
Să răsufle, – aşa li-e gândul
La ce văd, la câte-ascultă,
Şi-n uimirea lor cea multă
Şuieră-ndelung.

Veverița, de mirare,
Când e-n vârf de fag,
Când p-un ram, când pe-altul sare,
După cum mai bun e locul

Printre crengi să vadă jocul
Cel aşa de drag.

Iată-i iepurii, nebunii
Coarne-n cap îşi pun,
Stau în două labe unii,
Alții peste cap s-aruncă,
Sturzii hohotesc pe luncă,
Şi, de râs nebun,

Pitpalacu-n grâu sughiță
Iar nepoții lui
După mama cea pestriță,
Mai pestriți ca ea la pene,
Sprinteni fug prin buruiene
Doisprezece pui.

Şi mereu se-ncinge jocul,
Până pe-nserat – Şi e plin de râset locul,
Plin de cântec deal şi vale.
Câte-un nor drumeț pe cale,
Galben de mirat,

Stă pe loc acolo-n naltul
Cerului, privind.
Plec-apoi. Dar vine altul.
Nu ştiu ce gândeşte norul,
Dar atotstăpânitorul
Soare-n cer, zâmbind,

Ca un moş privind nepoții,
Zice: „Aşa băieți!
Veseli şi la joc cu toții!
Pentru asta-mi place mie
Truda mea de-o veşnicie
Să tot nasc vieți!”

Pierde-vară

Frunziş al pădurii bătrâne,
Doineşti, o tovarăşe-al meu!
Doineşte şi vântul prin grâne,
Iar apa-n izvoare murmură
Şi spune tot, tot spune din gură,
Tot spune mereu.

Sub paltin aici e răcoare,
Ies umbre pe dealuri şi pier,
Născute din dungi plutitoare
De nori ce-n grăbire s-adună
Pe munți, aurită cunună
La margini de cer.

Mă uit la vulturul din zare
Cum zboară puternic şi lin,
Acum e cât corbul de mare,
Cât pumnul abia, cât albina,
Şi-n urmă-l înghite lumina
Din largul senin.

S-aude pe coasă cum sună
Ciocanul; pe margini de râu
Poporul de pasări s-adună.
E cântec de luncă, pe creste;
Flăcăi ce cosesc, şi neveste
Prin lanuri de grâu.

Iar norii-şi tot schimbă făptura,
Se zbuciumă-ntr-înşii-arătări – Îşi cască balaurii gura;
Văd cuiburi de pajuri măiestre,
Şi roibii cei fără căpestre
Din smârcuri de mări.

Prin mare trec zmeii cu-notul;
Şi, iată-l, târând un copac
Piticul cu barba cât cotul,
Ies scroafele-mării cu puii,
Şi sparge-nchisorile Gruii
Bătrânul Novac.

Văd Lupul din basme, cu laba;
Zmeoaice, şi codu ce-l rod.
Pe Greul-pământului baba
Cu vraje-l ucide-ntr-o luncă,

Şi uite, Cal-galben s-aruncă,
Iar zmeu-i sub pod.

Frumoasă-mi răsare-o Ileană,
Şi cântă-n cosița ei flori.
Văd zânele goale-n poiană,
Scăldându-se-ascunse-n pădure,
Când vine-un voinic să le fure
Cămăşile-n zori...

Dar iată-l cu galbene plete,
Frumos, să-l ucidă de drag
La sân îndrăgitele fete – Copilul, născut, al tăcerii,
Ce-ți vine prin linişstea serii
Şi-ți şade pe prag.

Prin iarba-nspicată el vine
Ieşit de sub mucede stânci;
Tiptil se strecoară spre mine
Şi capul din iarbă şi-l scoate,
Dar iute s-azvârle pe coate
Şi-aşteaptă pe brânci.

Soseşte, s-apleacă de-aproape,
Iar frunțile noastre s-ating;
O pânză eu simt pe pleoape,
Părând d-un păianjen țesută.
Şi-n urmă pe ochi mă sărută,
Iar ochii-mi se sting.

Mi-e teamă să-l sperii; şi-alene,
Vrând ochii de vrajă să-i scap,
Mă-ncerc să duc mâna spre gene.
El simte, ştrengarul, se-ntinde
Şi mâna cu zâmbet mi-o prinde,
Mi-o pune sub cap.

Şi-n palme-ascunzând obrăjiorii
Se pierde prin naltul porumb – S-amestecă dealul şi norii
Şi-n noapte pământul se-ncheagă:
Simt, parcă, topindu-se-ntreagă,
Făptura-mi de plumb.

Iar vântul doineşte prin grâne;
Doineşte tovarăsul meu,
Frunzişul pădurii bătrâne,
Iar apa din vale murmură
Şi spune, tot spune din gură,
Tot spune mereu.

Moartea lui Gelu

Răzleț din oştirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,

Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Şi piere.
Din rană şi-ar smulge săgeata
Şi n-are putere.

Pierdut-a şi oaste şi ţară.
E noapte-n văzduhuri; şi rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbeşte cu calul:

Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,
Degeaba împrăştii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
Degeaba pământul.

Mă chemi prin nechezuri păgâne
Şi parcă zici: Vino, stăpâne!
Vezi, picură ranele tale
Şi neguri se nalţă din vale,
E noapte, şi ziua de mâine
Ne-ajunge pe cale!

Trei suliţi făcutu-şi-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Şi nu-mi mai simt braţul şi brâul;
Tu-ţi rupi cu picioarele frâul

Las, murgule, las să ne-ajungă
Pe-aicea pustiul.

De-acum tu... cât va cuprinde
Mantaua, deasupra-mi o-ntinde
Şi-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă.
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă.

Jelească-mă apele Cernii!
Să-mi bubuie crivăţul iernii.
Ca-n taberi al căilor tropot;
Iar veşnicul apelor şopot
Să-mi pară ca-n ceasul vecernii.
O rugă de clopot.

Şi, poate, sosi-va o vreme
Când munţii vor fierbe, vor geme
Cu hohote mamele-n praguri,
Vor trece bărbaţii-n şiraguri
Când bucium suna-va să cheme
Pe tineri sub steaguri.

Iar tu, de-i trăi, frăţioare,
Să-mi vezi luptătorii-n picioare,
Atunci când sosit va fi ceasul,
Abate-ţi pe-aice tu pasul:
Nechează-mi, şi atunci eu din groapă
Cunoaşte-ţi-voi glasul!

Şi-armat voi ieşi eu afară,
Şi veseli vom trece noi iară
Prin suliți şi foc înainte,
Să ție protivnicii minte
Că-s vii, când e vorba de țară,
Şi morții-n morminte!

El zice, şi mâna şi-o strânge
Pe pieptul cel umed de sânge
Iar calul stă singur de pază
Lui Gelu, şi trist el aşează
La pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Şi-auzi! Ca un vânt ce clăteşte
Pădurea, când ploaia soseşte,
Aşa din adâncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare.
Iar vuietul vine, şi creşte,
Mai iute, mai tare.

Şi iată-i, din umbrele văii
Cu scuturi ies repezi flăcăii,
Ca morții ce-şi lasă mormântul;
Ies roibii cu umblet ca vântul,
Răsar de tutindeni, de pare
Că-i varsă pământul.

Arcaşii lui Arpad! În goană
Ei fug dup-oştirea duşmană.
Şi, uzi de-alergare, se-ncură

Fugarii prin negura sură,
Cu frâul pe coamă, şi-arcaşii
Cu spăzile-n gură.

Năvalnic s-apropie paşii,
Şi-n goana lor cântă arcaşii,
Şi-aşa de sălbatic li-e cântul
Din piele de urs au vestmântul,
Şi-n bărbile lor încâlcite
Se-mpiedică vântul.

Iar Gelu, auzindu-i prin zare,
De spaimă şi groază tresare
El moare! Şi cântă păgânii!
N-au Domn şi n-au ţară românii,
Şi-aduşii de vânturi în ţară
Sunt astăzi stăpânii!

Şi-n mâinile cui e scăparea?
Nu-i piept să le-nchidă cărarea?
Nu-i braţ de voinic, să-i abată?
Şi nu e pe lume-o săgeată
Ca-n inima gloatei lui Arpad
Adânc să străbată?

Şi Gelu le judecă toate:
Se nalţă proptindu-se-n coate
Şi-a calului glezn-o cuprinde,
Cu grabă el arcul şi-l prinde,
Şi-nvârte săgeata şi-o scoate
Din rană, şi-o-ntinde:

Şi vâjâie slaba săgeată
Cu gemetul morții deodată
Arcaşii trec repezi în cale,
Şi-i vuiet şi-i chiot prin vale:
Ce cânt de-ngropare lui Gelu
Şi-oştirilor sale!

Iar vuietu-n neguri pătrunde
Şi-n inima nopții s-ascunde
Departe, şi-n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece ori, iarăşi de zece,
Şi scade, şi piere, şi trece,
De data din urmă răsună
Tăcerea-mprăştiată s-adună
Şi-n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vânturi bătută,
Stă-n noaptea cu neguri de pază
Lui Gelu; şi trist el aşează
Pe pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge
Şi cade pe spate şi plânge:
Cu fierul potcoavei tu-mi sapă

Mormântul pe margini de apă,
Şi-n urmă cu dinții mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă!

Nuntă în codru

Ce mai chiu şi chef prin ramuri
Se-ncinsese-atunci!
Numai frați, şi veri, şi neamuri
De-ar fi fost umpleau o țară!
Dar aşa, că s-adunară
Şi străini din lunci!

De mă-ntrebi, eu nu ştiu bine,
Alții poate ştiu –
Ce să-ntrebi calici ca mine!
Ştiu că lumea dintr-o dată,
S-a trezit că-i adunată
Şi c-o duce-n chiu.

Că-ntr-o zi, purtând în mână
Un colac ş-un băț,
Prepelița cea bătrână
S-a pornit şi-n deal şi-n vale,

Şi chema-ntâlnind pe cale
Lumea la ospăț.

— „Ce-i tu, soro?” – „Ce să fie?
Nuntă mare-n crâng!
N-ai văzut tu veselie
De când eşti şi porți un nume.
Şi-am plecat trimeasă-n lume,
Oaspeții să-i strâng.”

— „Dar pe mire cum îl cheamă,
Cine-i el şi-al cui?”
— „N-auzişi de sturz, bag samă!
Până şi-mpăratul ştie.”
— „Şi-i bogat?” – „Ce-i pe câmpie,
Tot ce vezi, i-al lui!

Iar mireasa! Din cosiță
Numai flori îi cad.
Mierla e. Şi e pestriță,
Şi gătită ca o cruce:
Cizme galbene şi-aduce
Tot din Țărigrad.”

— „Ei, atunci să ştii, vecino,
C-am să viu şi eu.”
— „Păi, de bună seamă, vino!”
Tot aşa, cu voie bună,
Prepelița-n sârg adună
Pe nuntaşi mereu.

Şi s-a strâns din zare naltă
Neamu-ntraripat,
Şi din crâng, şi de la baltă,
Şi din şesuri, de prin grâne;
Ba şi vrăbii mai bătrâne,
Musafiri din sat.

Până-n noapte tot veniră
Şi prin crengi au mas.
Iar în zori se răscoliră,
Şi-n gorun aveau altarul –
Ia-nchinați-mi cu paharul,
Să-mi mai vie glas.

Mă-ntrebați de nun? Ei, nunul,
Soare-ntr-adevăr:
Dumnealui, mă rog, păunul!
Nună mare-a fost găița,
Stete-acasă păunița,
Că-i murise-un văr.

— „Pop-aveau?” Tu, maică sfântă!
Stai să mai vorbeşti?
Ştii pe ciocârlan cum cântă?
Dumnezeu să-i ție firea!
A-nvățat trei veri Psaltirea
La vlădici sârbeşti.

Drusce-aveau o coțofană
Şi-un cârstei bălțat.
Pitpalacul, nene, -n strană!

Iar cădelnița de aur
O ținea jupânul graur
Dascălu-nvățat.

Dar să vezi! La socru mare
Zgomote din zori:
Pițigoiu-ntr-una sare,
Steag pe casă şoimul suie.
Gheunoaia bate cuie
Ca s-anine flori.

Iar prin cuhnii sfat şi vorbă,
Asta s-o vedeți!
Prepelița face ciorbă,
Presurile fac friptură,
Vin sticleții şi le-o fură,
Dracii de sticleți!

Şoimii repezi scot în gheare
Carnea din căldări,
Corbul cel cu ciocul tare
Dumicată-n blide-o lasă,
Cintițoii duc la masă
Rândul de mâncări.

Şi, cu şorț de jupânească,
Rândunele vin
Şi deretică prin casă,
Iar pe mese-aştern prosoape
Şi dau lavițele-aproape,
Cane-aduc cu vin.

Dar te miri tu, prin pahare
Cine le turna?
Cucul sur, că-i meşter mare
La urat şi-nchinăciune,
E proroc şi-ți ştie spune
Tot ce-o fi şi-o da.

Cântă-n cobză-acum buhaiul
Cel cu gâtul strâmb,
Mierla şuieră cu naiul,
Cu cimpoiul cântă cioara,
Pitulicea cu vioara,
Bufnița c-un drâmb.

Codobaturi iuți ca focul,
Tot bătând din cozi,
Măturară-n clipă locul
Şi făcur-o bătătură,
Şi ce horă mai făcură
Ca la voievozi!

Jucau sârba porumbeii,
Că e jocul lor,
Şi-au luat la joc cârsteii
Pe-o rățuşcă vai de mine! –
Graurul juca pe vine,
Barza-ntr-un picior.

Numai cioara cu cimpoiul,
Tot izbind cu el,
Se bătea cu pițigoiul,

Iar sitarul dup-o uşă
Se certa c-o găinuşă
Pentr-un gândăcel.

Vin de-ar fi, că cearta vine,
Astfel cum s-o zici?
Să te superi tu, creştine,
Pentru dinții scoşi din gură?
Pentr-un ghiont şi-o-mbrâncitură
Cheful să ți-l strici?

Şi țipau de-a valma-n ramuri,
Miile de guri!
N-alegeai, străini şi neamuri,
Şi pe plac cânta tot insul –
Clocotea de chiu cuprinsul
Veselei păduri.

— „Tu erai?” Mă-ntrebi ca prostul!
Vorba din bătrâni:
Eu la chef ca-n marte postul.
Vinu-l beam din coji de-alună
Şi-azvârleam, de voie-bună,
Cu căciula-n câni.

Ba, şi-n ciur le-adusei apa,
Ca să fiu în rost,
Lemne le-am tăiat cu sapa –
Şi, sărind pe-o buturugă,
Am venit la voi în fugă,
Să vă spun ce-a fost!

Zâna pădurii

— „Iar mura-ntr-adins o făcu pe pământ
Sălbatica Zân-a pădurii,
Căci ochii ei negri asemenea sunt
Cu negrele boabe-ale murii.
Iar unde e mura, săditǎ de ea,
Pot merge neveste şi fete,
Flăcăilor însă vederea le-o ia
Şi junghiuri prin cap le trimete!

Şi zmeura-anume-o făcu pe pământ
Sălbatica Zân-a pădurii –
Obrajii ei rumeni ca zmeura sunt,
Obrajii şi rumenul gurii.
Iar pe-unde sădeşte ea zmeură-n văi
Pot merge femeile-n pace,
Dar floarea din faţă le-o ia la flăcăi
Şi galbeni ca faguru-i face.

Iar muşchiu sub brazi într-adins l-a lăsat
Sălbatica Zân-a pădurii,
Ca muşchiul de moale e caldul ei pat,
Acolo sub umbra răsurii,

Iar pe-unde e muşchi, e pe-acolo şi ea:
Pot merge să şează copile,
Flăcăilor însă odihna le-o ia
De pier şi se-ngroapă cu zile!”

— „Ei, parcă pe Zână eu nu ştiu s-o-nşel!
Neveste şi mură să fie!
Eu stau pe potecă şi-aţin frumuşel
Cărarea la fete-n câmpie,
Iar când o să văd eu că Zâna mi-e rea
Şi-mi fură tăria făpturii,
O prind prin păduri şi-o sărut şi pe ea
Pe hoaţa de Zân-a pădurii!”

Pace

Galbene văpăi de soare
Peste deal acum se scurg,
Şi-n noptateca răcoare
Peste sat se nalţă fumul,
Codrii-alene cântă-n drumul
Vântului de-amurg.

În curând o să s-aline
Truda chinului de azi.
Vei privi prin zări senine
Stelele, sclipind mărunte,
Cum încet de peste munte,
Ies de printre brazi.

Ca şi ieri rotundă luna
O să ias-acum-acum,
Steag de aur pe cununa
Dealului, privind în luncă
Plopii doinitori ce-aruncă
Umbre peste drum.

Coasa va dormi şi sapa
Va tăcea cântarea-n grâu.
Şi-o s-auzi ca-n vis cum apa
Pe sub iaz se mai frământă,
Şi privighetori cum cântă
Dincolo de râu.

Noaptea-ntreag-o să-şi murmure
Apele povestea lor—
Şi ieşind de prin pădure,
Căprioarele pe creste
Vor cătá prin văi de este
Pace la izvor.

Şi va fi! De sus, va face
Dătătorul de vieți
Parte tuturor de pace.

Şi-o să-ți uiți şi tu mâhnirea,
Suflete, -aşteptând ivirea
Albei dimineți.

Hora

Era zâmbitoare,
Cântând se ducea. –-
În cer era soare
Şi flori pe vâlcea.

Pe lângă izvoare
Voioasă trecea. –

În cer era soare,
Şi flori pe vâlcea.

Sub ulmi la răcoare
Să şeadă-i plăcea. –-
În cer era soare
Şi flori pe vâlcea.

Era zâmbitoare,
Cântând se ducea... –-

În cer era soare,
Şi flori pe vâlcea.

În zori

Supt un mal legata plută,
Se mai mişc-abia. Duios
Geme apa-n veci zbătută
Ca prin vis, sub iaz la moară.
Luna tot mai jos scoboară
Tot mai jos, mai jos.

A, apus! Şi dintr-o dată
Nu mai vezi nici deal, nici drum,
Totu-n zarea-ntunecată
Şi-a pierdut şi loc şi nume,
Nu cred c-a mai fost pe lume
Noapte ca acum.

Parcă-i mort de veacuri satul
Şi trudit de-atâta clint
Doarme-adânc întunecatul
Codru-n văi, iar la răstoace

Plopii-au început să-şi joace
Frunzele de-argint.

Dar din aripi bat cocoşii,
Răscolind văzduhul mut.
Albe-ntâi şi tot mai roşii
Zorile şi-ntind lucoarea –
Din zăvoi, privighetoarea
Iarăşi a-nceput!

În miezul verii

O fâşie nesfârşită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniştea-i deplin stăpână
Peste câmpii arşi de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; şi nu se-ngână
Nicio boare.

Numai zumzetul de-albine,
Fără-ncepere şi-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Şi cât vezi în depărtare
Viu nimic nu se iveşte...
Iată însă, colo-n zare,
Mişcător un punct răsare
Şi tot creşte.

Poate-i vrun bătut de soartă
Care-aleargă pe câmpie
Într-atâta lume moartă!
Dor îl mână, griji îl poartă,
Domnul ştie!

Poți acum să-l vezi mai bine:
E femeie, o sărmană,
Strâns la piept în scutec ține
Un copil; şi-n sârg ea vine,
Vine-n goană.

De călduri dogoritoare,
Foc aprins îi arde chipul;
Un cuptor e roşul soare,
Şi cărbune sub picioare
E nisipul.

Când ajunge la fântână,
Jos pe-o pajişte săracă
Pune-odorul ei. Din mână
Saltă cumpăna bătrână
Şi se pleacă.

Scârțâind, din nou ea creşte.
Mama toarnă cu tot zorul
Apă-n pumni, şi se grăbeşte
La copil şi-i răcoreşte
Obrăjorul.

Bea apoi şi ea pe fugă.
Merge iarăşi după asta
La copil şi-i dă să sugă;
Frânt-apoi, pe-o buturugă
Stă nevasta.

Şi e linişte pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstire arsă;
Dorm şi-arinii de pe maluri
Şi căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Niciun nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;
Nicio pasăre prin zare,
Nu se mişcă-n lumea mare
Nicio frunză.

Singur vântul, colo, iată.
Adormise la răcoare
Sub o salcie plecată
Somnuros în sus el cată
Către soare.

Mai e mult! Şi ca să-i fie
Scurtă vremea, până pleacă,
El se uită pe câmpie,
Fluieră şi nu mai ştie
Ce să facă.

Dar deodată se opreşte:
Peste ochi îşi pune-o mână
Şi zâmbind copilăreşte
Curios şi lung priveşte
Spre fântână!

Povestea cântării

— „Ai poate prin lume vro țintă
De-alergi, călătorule vânt?”
— „Prin largile lumi ale zării,

Prin taina cea sfânt-a cântării
Şi, singur, pe vremea-nnoptării

M-opresc pe-o colină şi cânt.
Şi-n urmă-mi pădurile cântă
Cu freamăt de doină, cu şoapte,
Iar uneori până-n pământ
Cu şuier de crivăț -prin noapte.”

— „Dar care ți-e veşnica țintă
De-alergi, călătorule nor?”
— „Ascult şi eu vântul prin vale
Cum şuieră doine de jale,
Iar dacă-mi întâmpin în cale
Tovarăşi, începem în cor
Cântarea ce vântul ne-o cântă:
Cu murmur prin noaptea cu lună,
Cu vuiet de aripi în zbor
Şi trăsnete-n zi de furtună.”

— „Ai poate pe dealuri vro țintă
De-alergi tu, drumețe pârâu?”
— „Țin ochii la norul din zare
Să-nvăț aiurata-i cântare;
De-i paşnic, pe-ascunsa-mi cărare
Eu cânt printre lanuri de grâu:
Când noru-n văzduh se frământă
Îmi urlu de-a lungul câmpiei
În goana mea fără de frâu
Sălbatecul cânt al mâniei.”

— „Tu singur eşti fără de țintă,
Poete, şi-n gânduri mereu?”
— „Ascult cum îşi freamătă cântul
Pădurea, pârâul şi vântul;
E cerul al meu şi pământul,
Şi cânt, ca şi ele, şi eu.
În urmă-mi popoarele cântă
Cântări de la mine-nvățate:
Şi tot ce e-n sufletul meu
E-n sufletul lumii mirate”.

Pe Tâmpa

Un nor ivit de către-apus
Se urcă-n sus
Plutind încet spre miazănoapte
Iar umbra lui prin văi căzând
Acum întunecă pe rând
Livezi şi vii şi grâne coapte.

Văd drumuri albe-n zări senine,
La margini munți, mai jos coline
Şi, ca pe-o pânză zugrăvit,
Oraşu-n vale-adânc sub mine.

E pace-n cer şi pe pământ;
Abia nestătătorul vânt
Venit de peste munți, de-aiurea,
Tot spune ce din veci a spus—
Şi până-n văi, de-aici de sus,
Se zbate-ncet doinind pădurea.

Pastel

Prin vişini vântul în grădină
Cătând culcuş mai bate-abia
Din aripi, şi-n curând s-alină,
Iar roşul mac închide floarea,
Din ochi clipeşte-ncet cicoarea
Şi-adoarme-apoi şi ea.

Eu cred c-a obosit pădurea,
Căci ziua-ntreag-a tot cântat
Şi tace-acum gândind aiurea.
Sub dealuri amurgeşte zarea,
Se-ntunecă prin văi cărarea
Şi-i umbră peste sat.

Peste culmi încet amurgul moare
Şi-ntors cu faţa către-apus
Dă semne nopţii din ponoare.
Ea-mbracă haine-ntunecate
Şi liniştit din aripi bate
Plutind tăcută-n sus.

Tăciunii-n vatră dau lumină;
Pe drumul de drumeţi sărac
Mai vezi fugind câte-o vecină
Să ceară cu-mprumut jaratec;
Grăbit, dă roate, singuratec,
Tăcutul liliac.

Şi tot mai noapte-apoi se face,
Păduri şi ape-adorm acum;
Din cer scoboar-adânca pace.
Ici-colo vrun zăvor mai sună – Începe-a se zări de lună
Şi-i linişte pe drum.

Copiii dorm, visându-şi jocul.
Mai toarce mama. În curând,
Pe vatră ea-nvăleşte focul,
Încuie uşile la tindă,
Se culc-apoi. Iar cariu-n grindă
S-aude-acum rozând.

Blestemul trădării

Cu sfărâmate catapulturi
Turnul muced stă-nclinat,
Iar în poartă surii vulturi
Frântă-şi au de mult aripa,
Stând să cadă-n toată clipa
Peste pragul fulgerat.

Însă-n veci vor sta la poartă,
Că-i din cer blestem de veci.
Noaptea-nvie-o oaste moartă,
Şi-i de coifuri valea plină
Fă o cruce şi te-nchină.
Călătorule, când treci.

Noaptea din ruini răsare
Tot castelul, precum fu.
Şanţ şi ziduri de-apărare,
Turnuri albe cresc deodată,
O cetate-nfricoşată
Unde-Agripa cuib avu.

Iar din văi un prinţ se suie
Alb de arme, spre castel;
E tăcere-n cetăţuie,
Dar stafiile pe coaste
Repezi vin, o-ntreagă oaste,
Toţi ai prinţului cu el.

Lupi ce cască largul gurii
Au pe coif, şi parc-au strâns
Toate fiarele pădurii.
Sunt de-acei ce-au stat în cale,
Varro tu, oştirii tale
Şi-au făcut pe-August de-a plâns.

Când ajunge la cetate
Albul prinț al celor morți
De trei ori cu pumnul bate
Repede-n arama porții
Scări aduc în grabă morții,
Cu berbecii bat în porți.

Şi-auzind cum vin barbarii,
Uşa tainiții-o deschid
Şi tresar legionarii;
Ei din bărbi, din păr, cu mâna
Iuți îşi scutură țărâna,
Ies, aleargă, sar pe zid.

Sub un râu de creste roşii
Albe coifuri strălucesc,
Şi-n amestec furioşii
Respingând pe cei de-afară
Cad şi mor, se nalță iară,
Rane fac şi le primesc.

Zăngăt însă n-are-arama
Când se bate scut de scut,
Tuba nu-şi cunoaşte gama:

Fără zuzăt lancea zboară,
Iar al spăzii-oțel doboară
Cald şi strălucind, dar mut.

Pe deasupra lor cu spaimă
Luna se ascunde-n nor,
Glas de bufnițe se-ngaimă
Şi, cu aripi speriete,
Lilieci zburând în cete
Se izbesc de coiful lor.

De-ați avea voi pace-odată,
Voi ce vă luptați mereu!
Pacea însă nu vi-i dată,
Ca să ştiți în veşnicie
Dreapta Domnului mânie
Şi că-i unul Dumnezeu!

Cei trădați, ei dorm în pace!
Vouă-al morții dătător
Partea asta nu vi-o face!
Voi când ați văzut pe-o seamă
Că pe Crist cel mort îl cheamă
Martor al jurării lor.

În nedreapta voastră ură
Vrând să-i pierdeți, ați făcut
Cu barbarii-o legătură.
Şi-au venit pe-ascuns barbarii
Şi-au pierit legionarii
Câți pe Crist l-au cunoscut.

Noapte-a a fost. Pe zid creştinii
Se luptau pentru-mpărat:
Voi îns-aţi deschis, hainii,
Toate porţile cetăţii
Dreapta cumpăn-a Dreptăţii
Iat-acum s-a răzbunat.

Cei trădaţi, ei în morminte
Dorm în pace. Însă voi
Vă luptaţi şi-acu-nainte
Cu oştirile chemate
Şi de-a pururi vă veţi bate
Până-n ziua cea de-apoi.

Astfel parcă-ntruna plânge
Turnul obosit şi el
De-a vedea tot morţi şi sânge.
Căci de veacuri vede-ntruna
Noaptea cum aduc furtuna
Morţii-aceştia din castel.

Iar când ziua se revarsă,
Pier şi ziduri şi cohorţi,
Ruinată-n deal şi arsă
Stă cetatea tristă-n soare
Dar în noaptea următoare
Vin din nou aceiaşi morţi.

Pe munte

Fugiți cu turma repede spre văi!
Pe culme-aleargă duhul răzbunării
Grozavul vânt se zbate-n largul zării
Şi norii-mbracă haină de văpăi.

Soseşte-acum! cu ochiul cât cuprinzi
Furtuna-n sârg scoboară-n jos pe coaste,
Şi-n urma ei se-ntinde neagra oaste
Şi urlă-n cor: Tu fulgere, s-aprinzi,

Tu nor, să-ntuneci; vânte, tu să-mprăştii!
Un brad se face țăndări, cel mai nalt:
Şi prins de vârf, au smuls pe celălalt
Purtându-l roată-n largul chip al prăştii.

Pe sus se-ntinde-amestecul nespus,
Şi Duh în Duh prin aer se frământă,
Iar grindina-n văzduh cumplit îşi cântă
Cântarea ei de-oțel, căzând de sus,

Pe codrul larg ce-n urlete se-ndoaie,
Şi sare iar la loc apoi mugind.
Deodată stă. Şi iată-l, răpăind
Potop din cer turnatul râu de ploaie.

Se rupe cerul, cade-acum! S-a rupt.
Sporite neguri hrană dau pieririi,
De-a valma geme-ntreg cuprinsul firii,
Şi nu mai ştii ce-i sus şi dedesubt.

Acum nici Dumnezeu nimic nu poate.
Degeaba-ntind ei mâinile şi cer
În negrul iad, şi unul până-n cer,
Vârteju-i domn, el singur domn a toate.

Apoi vezi…

— „Câte fete mândre-n sat
Toate ţin cu tine” – Zic şi eu! Şi nu-i păcat,
Ele ştiu mai bine.
Când încep şi eu să joc
Intră junghiu-n fete
Şi s-opresc drumeţii-n loc:
— „Ăsta-i joc, băiete!”
Voi săriţi ca un ileu,
Ici e şes, ici groapă – Apoi vezi! Frumoasa, eu,
Voi, pe câte-o schioapă.

Iar la plug de-oi vrea, apoi,
Să mă las pe coarne,
Brazda mea nici patru boi
Nu pot s-o răstoarne.
Eu din umeri scot un car
Până-n dealul mare,
Mut o piatră de hotar...
Ce vi-e de mirare?
Vouă şi-un butuc vi-e greu,
Eu ridic o bârnă – Apoi vezi! Pe mândra eu,
Voi, pe câte-o cârnă!

Beau şi eu, şi joc, şi-arăt
Că mi-e lumea dragă,
Dar ca voi eu nu mă-mbăt
Săptămâna-ntreagă.
Ce-mi tot cânți de boi şi bani?
I-am găsit eu gata?
N-aveam cas-acu cinci ani,
Şi-a făcut-o tata?
Palmele, că-mi ard mereu,
Capul, că mi-e moară – Apoi vezi! Pe mândra eu – Voi, pe câte-o chioară!

Andromahe

Iată-i chiotind în cânturi,
Cupe-ncununând cu vin;
Flota cu sprijin de vânturi
Vâjâie sub cer senin –
O, nu fierbi, adânc al mării,
Şi furtuni tu nu stârneşti
Ca s-azvârli îndepărtării
Rămăşiţele greceşti;
Zeus, nu zgudui tu rotundul
Cerului cu foc etern,
Ca să-i vânturi în afundul
Nopţii veşnice-n Infern!

De-am putut scăpa de săbii,
Flăcări ne-au încins pe loc;
Robi ajuns-am pe corăbii,
De-am putut scăpa de foc!
Vai, şi de-au scăpat o seamă
De robie, unde sunt?
Chinul ăsta cum se cheamă,
Când de viu eşti în mormânt
Rătăcind printre ruine,
Troia moart-o vor vedea,
Şi le-ar fi cu mult mai bine
Dac-ar fi pierit sub ea!

Dar şi-atât e mângâiere,
Cu iubiţii tăi să fii
La un loc şi-ntr-o durere;
Şi e dulce gând să ştii
Că cenuşa ta udată
De vrun binefăcător

Va zăcea amestecată
Vecinic cu cenuşa lor!
Însă noi, pe mări, robite
Urgisiților ahei,
Noi ne ducem risipite
Prin pământuri fără zei!

Tu mi-ai prevăzut mormântul,
Tu Casandra, şi-ai tăcut?
Nimeni nu-ți credea cuvântul,
Însă eu l-aş fi crezut!
Astăzi n-aş pluti spre Ftia,
Îndurând potop de-ocări;
Noi n-am suferi robia
Celei mai mişele țări!
Eu prin Skyros, tu-n Micene
Roab-a regelui să gemi –
Țara unde cresc Helene
Şi se nasc Neoptolemi!

Plânge tânguita gloată,
Plâng şi eu privind la ea:
Ah, din lumea asta toată
Eu am partea cea mai rea!
Îl urăsc, şi el, turbatul,
Nemilos cu mine nu-i;
Cel ce mi-a ucis bărbatul
Azi mă are-n voia lui!
Întunerec mă-mpresoară,
Mâinile pe când îmi frâng,
Şi vedenii-n jur îmi zboară
Şi-mprejuru-mi toate plâng

Plâng lopeţile, şi plânge
Marea cu murmur amar –
Iată-l, gol şi plin de sânge,
Hector, şi-i târât de car.
Risipită-n vânt viaţa
Strop de strop din el s-a stors,
Şi, murind, strivit, cu faţa
Bietul e spre Troia-ntors.
De fiori încremeneşte
Largul apelor adânci,
Şi de vaiet lung vuieşte
Golul mucedelor stânci!

Şi mă-ntorc... şi mi s-arată
Sângele-mproşcat pe zid,
Şi, gemând cutremurată,
Lumea ochilor mi-o-nchid.
Nicio milă n-au mişeii!
De-un copil nepriceput
Tremurau pierduţi aheii
Şi-Agamemnon s-a temut.
O, şi sunt viteji! şi tată
Au pe Phoebus! Cum te mint
Şi tu nu-i stârpeşti odată,
Mândre zeu cu arc de-argint!

Iar prin noapte, când, pe puntea
Tigrului, eu de dureri
Îmi îngrop în palme fruntea,
Vine-ncet printre străjeri
Hector aducând de mână
Pe copil, frumos şi blând;

Glasul apelor se-ngână,
Pânzele vuiesc gemând:
Şi pe când la piept ne strângem,
Plânge tată şi copil,
Şi tustrei prin noapte plângem –
Evoe, -n Infern, Ahil!

O, dolopi, şi v-amăgeşte
Gândul că, râzând de sorţi,
Azi prin mine se-njoseşte
Cel mai vrednic dintre morţi!
Că din cercul nemuririi
Smuls ieşi-va, voi păgâni,
Cel ce v-azvârli pieririi
Pe la Xantus, ca pe câni?
Iar tu crezi că-i trecătoare
Jalea mea pe care-o gem?
Că mă vei călca-n picioare,
Barbare Neoptolem?
Blestemată fie ţara
Care v-a născut pe toţi!
Ura lumilor şi-ocara
Moşteniţi-o la nepoţi!
Iar pe ţine-n rând cu orbii
Foamea poartă-te prin uşi,
De pe câmpi adune-ţi corbii
Oasele-n scârbos culcuş;
Şi murind, de-i vrea cu mâna
Să-ţi aduni pe-obraz nisip,
Sa se zvârcole ţărâna
Îngrozită de-al tău chip!

Şi-n tesalicele maluri
Râuri milostive sunt
Ca-n rostogolite valuri
Să dea omului mormânt!
Şi grecească spadă scurmă
Pieptul, ca şi orice fier,
Curge de pe-a dânsei urmă
Sângele din cei ce pier.
Şi-ori şi-n care ţări silită
Să trăiesc, se va afla
Vrun pământ care să-nghită,
Hectore, pe-aleasa ta!

Murind

Pe creştet de dealuri e soare,
Dar umbre-ale nopţii prin văi,
Şi-n umeda nopţii răcoare
Soldatul, departe de-ai săi,
Se zbate, şi geme, şi moare.

Îi sângeră pieptul de-arsură.
Iar apa se zbuciumă rar
Devale, şi-alene murmură –

Ah, umed un deget măcar
Să-l puie pe vânăta gură!

Dar trupu-i e frânt de prin cruce.
Voind să se nalțe puțin,
De-aseară se-ncearcă s-apuce
Cu mânile-o creangă de spin.

El vede părâul! Măsoară
Cu ochii, trei palme de drum.
Aşa de câneşte să moară!
Se-ntunecă văile-acum,
Iar noaptea grăbită scoboară.

El parcă stă-n noapte la pândă,
Puțin rădicat până-n brâu;
Şi-i galben de-atâta osândă,
Cu ochii țintiți spre părâu,
Scrâşnind ca o fiară flămândă.

S-astâmpără-n urmă şi ține
Pe inimă pumnu-ncleştat.
Apoi cu răsufluri puține,
Simțindu-şi tot trupu-nghețat,
Îşi trage mantaua pe sine.

O-ntinde cu dinții şi geme,
Iar gura-i şopteşte duios.
Eu nu ştiu, sunt rugi ori blesteme,
Dar ştiu c-a pierit fără vreme
Flăcăul voinic şi frumos.

Că iată-l scăldat în sudoare,
Şi-acum e tăcere prin văi.
El nici nu mai simte ce-l doare
Şi nici nu mai strigă pe-ai săi,
Nu plânge, nu geme. El moare.

Se-ncinge cu aur cununa
Pădurii de brad de pe culmi,
Doineşte şi vântul într-una
Cântând somnoroşilor ulmi,
Străbate prin vale-acu luna.

Ea vede pe mortul din vale
Şi trece tăcută, pe sus.
Ce roşie-a fost, şi pe cale
Ce albă se face spre-apus.
De jale pesemne, de jale!

(1899)

Strigoiul

Acum tu poți s-o-ntrebi, că n-ar răspunde.
Punându-şi pe genunchi uitatul fus,

Pe-un scaun vechi, în fața vetrei scunde
Priveşte-n foc, şi Domnul ştie pe-unde
E gândul mamei dus.

E singură pe lume, şi pierdută.
Bărbatul ei, sunt ani de când a dat
Pe Bistrița-n Vârtej, mânând o plută.
Rămase-aşa de Dumnezeu bătută
Să toarcă biata-n sat.

Şi-acum de-abia s-a-nchis mormântul bine
Pe singuru-i copil ajuns flăcău,
Şi-au şi-nceput cu şoapte-ntre vecine –
N-au pe-altu-n sat? Dar cine ştie, cine?
De ce-ar vorbi de rău?!

Ea-i vede-n colț mormântul sur, iar şirul
De plopi înalți se zbuciumă cântând,
Şi-i plin de-un vuiet jalnic cimitirul –
Tresare-acum. Ea dă să-şi toarcă firul,
Şi-l uită în curând.

Deodată-ntoarce capul fulgerată
Spre prag. Dar nu-i nimic. I s-a părut
Că sună clanța ca din mâni purtată.
Se-ntoarce spre fereastr-apoi, deodată,
Dar geamul e tăcut.

Se uită lung la geam. E noapte-afară»
Şi lună-n cer ca ziua. Şi-i târziu.
Se uită-n jur prin colțuri, spre cămară...

Şi-apoi se-ntoarce-ncet spre uşă iară –
Tăcere şi pustiu.

Se scutură, cu frig, pe scaun mama
Şi-nchide ochii strâns, şi stă pe loc.
A fost icoana-n colț, pocnise rama.
Ea-şi şterge ochii umezi cu năframa
Şi iar priveşte-n foc.

Dar iată pe mormânt lumini s-arată.
Cum stau țintiți spre om, de prin strâmtori
Doi ochi de lupi prin noapte-ntunecată,
Aşa doi ochi de foc spre cruce cată
Şi stau nemişcători.

Motan zbârlit cu spete-ngârbovite
Stă-n culme de mormânt, venit din iad:
Dar crucea nu-l înfruntă! Şi topite
Se sting încet luminile-ndrăcite
Şi-n hăul nopții cad.

Pe scaun a-ngheţat acum bătrâna,
Căci tot mai mult se zbate pe mormânt
Şi saltă zbuciumată-n sus țărâna,
Părea că din adânc o zvârl cu mâna –
Ferească Unul sfânt!

S-aud horcăituri de om ce moare
Străpuns de cel ce-i sta-n genunchi pe piept,
Răsare-un cap cu plete zburătoare,

Un piept, şi-un'om, şi iată-l în picioare
Stă-n zarea lunei drept.

Cum gâlgâie la vaduri apa-n gârle,
Gângave vorbe rari din gura-i ies, îi joacă şerpi în sân, în păr şopârle,
Iar pieptu-i răsuflând, bolnav s-azvârle
Mai tare şi mai des.

Târându-şi giulgiul alb spre gard se duce.
Iar roşii-i ochi ca două flăcări ard.
Întinde-un braţ Spre par ca să-l apuce,
Punând piciorul stâng pe-o cruce
El sare peste gard.

Nici paşii nu-i sunară pe morminte,
Nici umbră-n urma lui nu s-a văzut,
Ca surul nor de fum trecu-nainte –
Sub gard s-aud oftări, s-aud cuvinte
Şi plânge-un glas gemut.

Se zbate-n chin drăcesc, el varsă pară.
Îşi smulge giulgiul putred de pe trup,
Se pleacă-n patru brânci în chip de fiară,
S-azvârle peste cap, şi-n urmă iară,
Păziți-vă că-i lup!

Şi bate-n fălci, să muşte şi s-omoare,
Iar spume verzi îi picură fierbinți
Din gura cu gingii sângerătoare,

Pământ împrăştie-n urmă-i, din picioare,
Şi mârâie-ntre dinți.

Cu labele pe giulgi, el îl sfâşie,
Şi-n gură-l ia şi-l scutură prin vânt.
Turbat el roade-n dinți câte-o fâşie,
Frământă-n loc pământu-n vrăşmăşie
Şi muşcă din pământ.

Îl vezi? Pe după gard în goană vine
Şi iese-n drum; spre sat alearg-acum,
Iar coada ridicată-n sus o ține –
De eşti pe drum, dă-n lături, tu creştine,
Să nu te afle-n drum!

Acum e la răscruci şi stă şi scurma
Şi-adurmecă pământul într-un loc –
Suflarea bietei mame-acum se curmă,
Că n-află-ntoarsă lupul nicio urmă.
Şi-aleargă val de foc.

El intră-n sat, ia drumul peste vale.
Încep să urle-a moarte câinii-n sat
Şi fug spre uşi de tinzi, ferind din cale;
în turn, în clopot limba url-a jale
Un dang înfiorat.

Creştinii câți nu dorm cu spaimă cheamă
Pe Maica lui Christos şi-aprind grăbit
Tămâie şi-usturoi pe-un vas de-aramă.

Ea singură-n căscioară, biata mamă.
Stă chip înmărmurit.

Ea-l vede cum despică-n două satul;
E creț la păr şi nalt cât un vițel, învârte ochi de flacără, turbatul,
Şi-i iute-n mers şi-i negru ca păcatul
Că-i duhul rău în el.

Ea nici nu-nchide ochii să nu-l vază,
Nu tremură de el, nu-şi face cruci.
Căzu icoana-n colț. Putea să cadă!
Strigoiul e aici, el e-n ogradă,
Sărit peste uluci.

Acum la uşa tinzii, iar zăvorul
S-aruncă singur, zgomotând din loc.
E-n tindă. E în prag. A pus piciorul în cas-acum. A-ntrat ucigătorul.
Dar ea se uită-n foc.

Cu ochii fioroşi priveşte-o clipă
La ea şi-nvârtejit s-azvârle-apoi,
Cu dinții-i prinde-a poalelor aripă –
Ea sare-atunci nebună-n'sus şi țipă:
— „Săriți că e strigoi".

Atât a fost. Nici alt cuvânt, nici luptă;
Căci nimeni din vecini n-o auzi.
Dar moartă o găsiră-n zori, şi suptă,

Şi-n jurul ei bucăți de haină rupta,
Creştinii-a doua zi

Crăciunul în tabără

(Pe Câmpia Smârdanului, 1877)

Şi-acei ce de-a pururi au glume,
Azi tremură muți şi-nghețați
În jalea cea fără de nume;
Pustii ei simt, şi-aruncați
Departe la margini de lume.

Iar codru-ngropat e-n zăpadă;
Nu-i uşă, nu-i cale, nu-i loc.
În haine ca-n zi de paradă,
Țin pânea-nghețată la foc,
Stând unul într-altul grămadă.

E freamăt în zare: e tunul,
Ori cântec de clopot din sat?
Crăciunul e astăzi, Crăciunul.
Flăcăii țin capul plecat,
Şi plânge-necat câte unul...

Ard vesele flăcări pe vatră;
Şi-ai casei, la masă, gătiți.
Vin oaspeți, şi canele latră;
Le ies înainte grăbiți
Ai casei pe pragul de piatră.

Iar pânea pe masă, vecină,
Pe neted-întinsul ştergar,
Cu vinul din oala cea plină;
Şi însuşi bunicul, cel rar
La vorbe, azi râde şi-nchină.

Cu cârpa la spate legată
Nevasta se-nvârte, având
Spre toți câte-o vorbă-mbunată
Şi, locuri pe laviți făcând,
E suflet şi inima toată.

Din leagăn îi bâlbâie-odorul,
Se luptă din mâni şi e-n zor
Să-şi ducă la gură piciorul,
Afară e soare sub nor,
Dar haină de aur e norul.

Şi-i hohot de râset în stradă,
Şi însuşi bunicul acum
Se-ndoaie spre geamuri să vadă
Amestecul vesel din drum
Şi lupta cu plumbi de zăpadă:

O ceată mai mare de fete
Au prins de flăcăi, mai puțini.
Şi-aprinsă e lupta-ntre cete,
Şi toți de zăpadă sunt plini
Şi-n gura şi-n sânuri şi-n plete...

Şi-aici, în pierduta câmpie,
Sunt ninse cărările-acum,
Se zbuciumă vântu-n mânie,
Iar corbii-n pribeagul lor drum
Dau roate prin zarea pustie...

(1900)

Lumânărica

Râd cu toții! Singur mortul
Tace-aşa pe loc.
Vine-o fată, pune ortul
Mortului pe piept, sub cruce,
O sărută şi se duce
Să se-nşire-n joc.

Patruzeci de mâni aşteaptă
Focul călător:
Ce primeşte mâna dreaptă
Cealaltă mână-alungă – Vezi abia o roşie dungă
Dintr-un punct în zbor.

Dar zburând, slăbeşte focul
Aripile-i scad,
Se-ngunteşte-ntruna locul
Până n-o să mai rămână:
Cui i se va stinge-n mână
Ţandăra de bord?

Dar ea zboară, zboară-n pace.
Grabnic într-un glas
Colo-n colţ: – „Ei, na-ţi-o, drace!”
Şi-ntr-aceeaşi clipă unul
Mai din dos: – „Ei, vezi nebunul,
Mi-o zvârlit-o-n nas.”

— „Petre, tu? Hai, scoate banul
Sună-l să-l vedem.
Ce-ai tu, Petre, cu tărâmul?”
— „O să-mi fie naş, cumetre.”
— „Las’ că ştim! Eşti vrednic, Petre,
Vrednic să te bem.”

Sună banul pe comoară – Şi din nou la gard
Zboară, tot mai mică, zboară
Ca un fulg lumânărica,

Multe, multe mâni, de frica
Stingerii, se ard.

Sfârâiesc făclii aprinse
Lângă mort acum.
Numai gâturi vezi întinse,
Numai ochi pierduți cu firea,
Stând ținți în urmărirea
Flăcării de drum.

Iat-o, nu-i! aşa-i de slabă:
Dar deodată ce-i?
Nu ştiu care drac de babă,
Stând pe vatră sus, ca țapul
Ca să vadă peste capul
Altora femei.

S-a plecat prea mult, să vadă
Şi, deodată, hu!
Şi nu singură să cadă,
A mai tras cu ea vro două – Ce să vă mai spun eu vouă
Hohotul ce fu!

Haid'! S-a stins lumânărica.
Zarvă-ntre femei:
— „Aoleu, e la Florica!"
— „Nu-i la ea; e la Ileana."
Iar flăcăii trag cu geana,
Râd apoi şi ei.

Râd cei moşi cu albe plete,
Iar Ileana-i foc.
Hohoteşte-un stol de fete,
Iar nevestele s-adună;
— „Vino, fă, nu fi nebună,
Vezi că-i numai joc.”

Şi cum stă proptit în coate,
Unul din bătrâni, -
Cel mai mare domn pe toate,
Până şi pe-un fir de sare,
Dacă dă cel sfânt şi-l are, -
Ia nuiaua-n mâni:

— „Haid’, şi de ți-or pune fato,
Brațul după gât,
O să-i răspopesc, că iat-o!
Am porunci de la vlădică:
Cine nu mi-o şti de frică
Nu mi-o şti, şi-atât!...”

De-aş putea eu spune fostul
Cum a fost întreg,
Meşter, neică, mi-ar fi rostul!
Poate-aş isprăvi pe gheme
Până mâni cam pe-astă vreme,
Ei, dar nu mă leg!

Dintr-o vorbă hohot iese,
Hohot dintr-un semn,
Stau urcați acum pe mese,

Pe cuptor, pe unde-apucă
Şi nevrând găsesc s-aducă
Râsului îndemn.

Singur mortu-n sfânta-i pace
Doarme somnul lui – Să te miri de el că tace!
Iar lumânărica zboară,
Râde-n drumul ei uşoară,
Iat-o iar că nu-i.

Las' să doarmă-n pace mortul,
Om fără noroc!
Vine-o fată, pune ortul
Mortului pe piept, sub cruce:
O sărută şi se duce
Să se-nşire-n joc.

(1902)

Regele Pontului

Aproape de strâmbele maluri
Corabia-n fugă trecea,

Cântau despicatele valuri,
Cântau şi matrozii pe ea.

Iar noaptea şi marea-mpreună
Făceau armonie deplin –
Pe ape lucire de lună
Şi pace-n văzduhul senin.

Trezit de puterea cântării,
Aude, tresare prin somn
Din groapă-i, pe marginea mării,
Puternicul Schiției domn.

Încet se ridică-ntr-o mână,
Se uită pe mare mirat;
Cărunta lui barbă bătrână
Îi umple tot pieptul cel lat.

Furtunile mării grozave
Urlat-au, cu trăsnet trecând,
Şi valuri, şi bârne de nave
Trosnit-au pe groapă-i căzând,

Şi neamuri străine trecură
Pe-acolo, cu vuiete mari:
Pe groapa lui corturi făcură
Şi-altare drumeții barbari.

El însă-ntre dune pierdute
Somn fără curmare şi greu

Dormit-a! de treizeci de sute
De ani el dormit-a mereu!

Şi-acum îl deşteapt-o cântare,
Un plânset de glasuri ce pier.
Se uită de-a lungul pe mare
LA navă, la maluri, la cer,

La lună cum albă străluce,
Şi-i pare că n-o mai văzu,
Şi-i pare c-aminte-şi aduce
De-o lume uitată, ce fu.

O rază din vremile-apuse
E cântecul celor ce trec:
Odată şi dânsu-l ştiuse,
Copil al pământului grec.

Şi vesel, ca valul şi vântul,
Cântându-l, pe mare-a trecut,
Uitatu-l-a însă-n pământul
Acelor ce domn l-au făcut!

De ce şi-a pierdut el viaţa
Cu taberi pe şesuri, cu oşti?
Eu, mare, -ţi cunosc ţie faţa,
Tu, mare, tu nu mă cunoşti!

De ce-a alergat el prin lume
Cătând şi mărire şi-averi?

Lăsat-a prin veacuri vrun nume?
Şi parc-au fost toate ca ieri!

Copil el să fie-acum iarăşi
Pe ionice maluri, sărac,
S-alerge cu dragii tovarăşi,
Să vânture lumea pe plac!

Dar nava se duce, se duce
Dincolo de-albastru-orizont,
Tot Pontul de lună străluce
Şi-un rege se plânge pe Pont.

(1902)

CUPRINS

1. Faptul zilei
2. Chindia
3. Pierde-vară
4. Moartea lui Gelu
5. Nuntă în codru
6. Zâna pădurii
7. Pace

8. Hora
9. În zori
10. În miezul verii
11. Povestea cântării
12. Pe Tâmpa
13. Pastel
14. Blestemul trădării
15. Pe munte
16. Apoi vezi...
17. Andromahe
18. Murind
19. Strigoiul
20. Crăciunul în tabără
21. Lumânărica
22. Regele Pontului